

JUDAISMUS

B. Trojanová

Judaismus a české zdravotnictví

- Nejstarší monoteistické náboženství
- Člověk a Bůh byli ***spojenci***
- Dějiny žid. národa začínají 4000let př.n.l. v Uru v Mezopotámii
- Izraelité v čele s Abrahámem odešli do Kanaánu, hlad je zahnal do Egypta
- Tam v otrockém postavení, touha vrátit se do Kanaánu
- Mojžíš – zakladatel žid. náboženství, vyvedl Izraelity z Egypta přes Sinajskou poušť, putovali 40 let.

- Během putování dal Mojžíš Židům desky zákona, tam shrnuto v desatero přikázání.
- Po druhém příchodu do Kanaánu se izraelitům vedlo dobře, nejslavnější král David a jeho syn Šalamoun
- Židovská víra a tradice zachyceny v literatuře od starověku po dnešek, psáno hebrejsky
- Psaný Zákon – BIBLE
- Ústní zákon – Talmud
- Tajemný mystický výklad Bible - Kabala

Židovský kalendář

- Roky se počítají od stvoření světa – rok 2010 gregoriánského kalendáře = 5770 žid. rokem (připočítává se 3760 let)
- Žid. rok podle lunárních měsíců, rozdíl se vyrovnává vkládáním měsíce Adar I, někdy i Adar II
- Rok začíná v září
- Rok má 12 měsíců po 29 popř. 30 dnech

Některé židovské svátky

- Všechny svátky začínají večer předchozího dne a končí sluncem západu svátečního dne
- **Roš ha-šana** = novoroční slavnost, trvá 9 dní, rozjímání nad uplynulým rokem, výměna lístečků s přáním, troubení na šofar (beraní roh), jí se kulaté pečivo jako symbol koloběhu
- 10 den: svátek **Jom kipur** – den smíření, Bůh rozhodl o průběhu dalšího roku, celodenní půst pro dospělé, obřad v synagoze, nepraktikující zapalují doma 25 hodin hořící svíci

Některé židovské svátky

- ▣ **Sukot** – svátek stánků, dožínky. Stánek se staví z několika tyčí doma, nebo na zahradě, pod ním se podává jídlo a pití, na památku Mojžíšova přechovávání Židů ve stáncích během odchodu z Egypta.
- ▣ **Chanuka** – svátek světel. Zapalování svící zprava doleva od svíce šamaš. Hoří 8ramenný svícen. Trvá 8 dní, odpočinek od práce a vyhýbání se sporům. Děti si hrají s kostkou, panuje soudržnost, dárky dětem.
- ▣ Odtud tradice adventního věnce a adventní svíce

Pojmy

- **Košer** – obřadně čisté jídlo nebo pití, zákaz požívání masa jiných zvířat než přežvýkavci-sudokopytníci (např. vepř, kůň), ryb bez šupin, na stole nesmí být současně maso a mléčná jídla.
- **Jarmulka** – čepička jako znak oddanosti Bohu
- **Tóra** – posvátný text, kterého se nesmí nikdo dotknout, používá se ukazovátko
- **Šabat** – začíná v pátek večer východem 3 hvězd, na stole je chléb a víno, zapálí se 2 svíce. Zákaz jakékoliv práce (přivolání výtahu, psaní,...) Lze číst a modlit se
- **Kibuc** – forma osídlení, kolektivistický ráz, hromadná výchova dětí, společné vlastnictví výrobních prostředků

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

- ***Pravidla neplatí v případě ohrožení života***
- Umožnit ranní, odpolední a večerní modlitbu, v soukromí či veřejnou (alespoň 10 mužů) obrácení k Jeruzalému. NE vyšetření, zákroky,...
- Respekt k řemínkům kolem ruky a hlavy, k šálu před hlavu a ramena (cicit), rytmické úklony.
- Modlitba před jídlem, před cestou,...

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

- Umožnit v šabatu dodržet fyzický klid
- Respektovat přísný půst, neplatí pro těžce nemocné, staré, děti a těhotné
- Respekt k rituálům (svícný, kořenky, poháry)
- Vztah mužů a žen – cudnost a věrnost
- Obřízka – 8 den po narození chlapce, možno odložit ze zdrav. důvodů o měsíc
- Provádí Mohel v synagoze, nebo v nemocnici, chlapec dostane jméno
- Dívky dostanou jméno při první návštěvě otce v synagoze

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

- **Bar-micva** (syn smlouvy), **bat-micva** (dcera smlouvy) – obdoba konfirmace, 13letí chlapci jsou přijati do náboženského společenství, u dívek ve 12 letech.
- **Svatba** – zasnuby, sepsání svatební smlouvy + tři ceremonie:
 1. Vyvolání ženicha v synagoze k předčítání z Tóry
 2. Očištění nevěsty v rituální lázni
 3. Týdenní oddělení snoubenců.

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

Nevěsta je odhalena až před obřadem.

Rituální očištění nevěsty se koná několik dní před svatbou za přítomnosti matky. Pro sefardské (orientální, dnes na území Španělska) Židy je to velká událost, pro aškenázské (z Ruska a Německa) probíhá v přísném soukromí.

Vlastní obřad pod baldachýnem v synagoze, nebo poblíž venku.

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

Obřady spojené s *úmrtím*

- Všechny součásti zajišťuje „pohřební bratrstvo“
- ***Umožnit rituální očištění a úpravu mrtvého***
- Po pohřbu se na hřbitově omývají ruce
- Pohřbení do 24 hodin po smrti, dnes je možno tělo převézt, ale v co nejkratší době.
- Na náhrobek se pokládají oblázký

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

Hygiena

- ❑ Omytí rukou před modlitbou či jiným náboženským úkonem
- ❑ Rituální očištění v mikvi – v pátek odpoledne, po nemoci, po menstruaci, nevěsty. Bazének s předepsanou výškou přírodní vody- dešťová, říční, mořská.
- ❑ Lze nahradit vodovodní vodou, nebo koupelí v řece.
- ❑ Před vstupem do mikve nutná sprcha
- ❑ Nedotýkají se svého genitálu (ani muži, při močení, provázky)

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

Koupel v mikvi

- Ponořit i s hlavou
- Odstranit vše co brání přístupu vody k tělu – odlakovat nehty, sponky, gumičky, líčení, šperky, vyčistit zuby, vypláchnout ústa
- Na správnost provedení dohlíží lázeňský/á, který prohlásí za platnou.
- ***Nutno zajistit využití mikve v blízké židovské obci - v Brně na tř. kpt. Jaroše.***

Přístup k ortodoxním věřícím (chasidé)

Stravování – často se dováží košer jídlo z židovské obce

- Stravovací zásady – kašrut jsou stanoveny v Talmudu, Tóře.
- **Košer jídlo:**
 - nemísit masité a mléčné pokrmy – oddělené nádoby, lednice. Mléčné se smí konzumovat za 3 – 6 hodin po masitém, masité nejdříve za 30 minut po mléčném
 - Nepožívat krev !!! Košer porážka
 - Čistá a nečistá zvířata – košer jsou skot, ovce, kozy, drůbež, ryby se šupinami a ploutvemi
 - **Ne** – vepřové, koňské, oslí, králičí, zaječí, úhoř, mořské plody, plazi
 - **Neutrální** ovoce, zelenina, vejce, lze míchat se vším.

-
- ❑ Neexistují masové polévky, omáčky se smetanou, mléčný pudink, desert
 - ❑ Časté pokrmy – ryba v rosolu, telecí nožičky, v šábesu šoulet.
 - ❑ Nikdy alkohol, víno pouze košer.

Jiná specifika

Odívání

- Pokrývka hlavy – jarmulka, klobouk, pejzy, štrajml, ženy klobouk, šátek, paruka.
- Odhalit se co nejméně – i v horku

Jiná specifika

Vztah mužů a žen

- Zdrženlivost – muž nepodá ruku ženě, ani Židovce, pouze manželce a v rodině. Původ v možném znečištění od menstrující ženy.
- Muži mezi sebou a ženy mezi sebou si ruce podávají
- ***Pozor při seznamování a představování*** – čekat na signál, stačí úklona.

Jiná specifika

Ošetřování a vyšetřování

- Muže muž a ženu žena
- Vyšetřuje-li muž ženu musí být přítomen manžel či někdo z rodiny, nebo musí asistovat PA
- Nikdy nesmí zůstat cizí muž a žena v místnosti sami
- Neplatí v případě ohrožení života

Doporučení

- Šumař na střeše.
- Jakákoliv kniha od Chaim Potok
- Leon URIS: Exodus
- Film: Posvátné sperma